

Jasmantienė R. (2007). Paskaitos vizualizavimas. Kn.: Produktyvus mokymas (Mokytojų kompetencijos centras). Vilnius, p. 275–279.

Kriščiūnienė N. (1998). *Vieno kompiuterio panaudojimas mokykloje*. Vilnius.

Motiejūnaitė O. (2007). *Vartojimo kultūros ugdymo integravimas į biologijos pamokas*. Vilnius.

Projektų metodas. Prieiga per internetą: http://np.ipc.lt/medziaga/projektu_metodas_lt.html.

Summary

EXPERIENCE OF PROJECT METHOD PRACTICE IN GARLIAVA JUOZAS LUKŠA GYMNASIUM

Rita Kareckienė, Zita Talutienė

Kaunas region Garliava Juozas Lukša gymnasium

Within information society traditional teaching technique does not serve anymore when a teacher gives the material and a student has to repeat it correctly. Up-to-date educational process requires to apply teaching methods advisedly in order to develop students' self-sufficiency. Living in fast moving world it is necessary to get ready to solve various problems. Project method motivates a child to carry out a direct activity. Participating in project activity, students analyse the environment, observe, compare, evaluate. This way their motivation increases. Project method helps to up-to-date curriculum and apply it to everyday life. Educational projects stimulate the expansion of new modern teaching forms, search for new forms of school work organisation, motivate collaboration among teachers. Students participating in project supplementation satisfy their internal needs and intellectual skills. While doing the tasks, they communicate, help each other and share the responsibility together, Projects are attractive forms of activity connecting teaching and learning.

Key words: project approach, cooperation.

MENINIO UGDYMO ĮTAKA MOKINIŲ GAMTAMOKSLINĖS KOMPETENCIJOS PLĖTOTEI

Aldona Klebonaitė, Dainora Vensloviene, Vida Nuobariene

Panevėžio rajono Dembavos pagrindinė mokykla,

Panevėžio rajono mokinių kūrybos ir sporto centras

El. paštas: k.aldona@inbox.lt, adiv@inbox.lt

Įvadas

Nuo senų senovės žmogus buvo susigyvenęs su gamta. Gamta – tai tarsi antrieji namai. Žmogus čia galėjo rasti ramybę, grožį, paguodą. Dažnai gamtoje žmogus išsakydavo savo slapčiausias mintis, pasakodavo savo bėdas ir vargus. Gyvenant šiuolaikinių techno-

logijų pasaulyje, dažnai užmirštame gamtą ir jos svarbą žmogui. Žmonės nuolat bėga, skuba, o suradę valandėlę laiko, mieliau pažiūri televizorių, pasėdi prie kompiuterio, užuot eję pasivaikščioti į gamtą. Vis mažiau laiko praleidžiame gamtoje, vis mažiau susimąstome apie žmogaus ir gamtos santykius. O juk žmogaus ir gamtos santykių, pagarbos viskam, kas gyva, ugdymas ypač reikšmingas vaikystėje ir paauglystėje. Tai nėra vieno kurio nors mokomojo dalyko, bet vientisos ugdymo sistemos dalis. Jis neįmanomas be sąsajų su kitų dalykų pamokose bei neformaliojo ugdymo veikloje ugdymomis kompetencijomis. Ypač gera terpė žmogaus ir gamtos santykiams ugdyti yra muzikos ir šokio pamokos bei šių dalykų neformaliojo ugdymo užsiėmimai. Juose ugdome žmogų visapusiškai: vaikai ne tik išmoksta dainų ir šokių apie gamtą, bet ir sužino visą augalo vystymosi raidą nuo sėjos iki derliaus nuėmimo, jam skiriamą pagarbą, gyvūnų gyvenimo būdo ypatumus. Ypač mokymdamiesi lietuvių liaudies kūriniais, kuriuose atsispindi mūsų krašto gamta, iš kurios mūsų senoliai mokėsi gerumo, dvasios šilumos. Tokiomis dainomis, šokiais, žaidimais ugdoma pagarba viskam, kas mūsų Žemėje yra gyva. Toks ugdymas pajvairina mokinių gamtamokslinį ugdymą, suteikia jam įdomesnių formų.

Meninio ugdymo įtaka mokinių gamtamokslinės kompetencijos plėtotei

Mūsų mokykloje meninis ugdymas vyksta ne tik pamokose, bet ir mokykloje veikiančiuose Panevėžio rajono mokinių kūrybos ir sporto centro (MKSC) maironiečių bei meninės raiškos būrelių užsiėmimuose. Juos noriai lanko 5–8 klasių mokiniai, o būreliams vadovauja muzikos bei šokių mokytojos. Būrelių veiklos programose daug dėmesio skiriama ugdyti meilę gimtajam kraštui, jo gamtai, pagarbą gyvybei. Atlikome tyrimą, kokią įtaką šokio ir muzikos pamokos bei maironiečių ir meninės raiškos būrelių neformaliojo ugdymo užsiėmimai turi mokinių gamtamokslinės kompetencijos ugdymui.

Sudarėme anketas ir apklausėme 5–6 klasių mokinius. Apklausoje dalyvavo 33 mokiniai: 19 penktokų ir 14 šeštokų. Iš jų 12 mokinių lanko minėtus MKSC būrelius.

Išanalizavus apklausos rezultatus paaiškėjo, jog gamtamokslinė kompetencija, mokinių nuomone, ugdoma beveik visų dalykų pamokose: geografijos, muzikos, tikybos, užsienio kalbų, lietuvių kalbos, šokio, matematikos, dailės, istorijos bei neformaliojo ugdymo užsiėmimuose.

80% apklaustųjų mokinių nurodė, jog domisi gamta: skaito enciklopedijas, ieško informacijos internete, žiūri televizijos laidas, ypač apie gyvūnus. Tai daryti mokiniai skatinami ne tik gamtos, bet ir kitų dalykų pamokose. Kad muzikos ir šokio pamokose bei MKSC būrelių užsiėmimuose yra skatinami domėtis gamta, nurodė 67% apklaustųjų mokinių. Labiausiai mokiniai skatinami domėtis gamta maironiečių būrelio užsiėmimuose, nes ir Maironis įkvėpimo kūrybai sėmėsi gamtoje. Mokinius labiausiai domina gyvūnai, tačiau muzikos ir šokio pamokose bei neformaliojo ugdymo užsiėmimuose jie skatinami domėtis ir augalais, ypač tais, kurie yra reikšmingi mūsų etninėje kultūroje: rūtomis, mirtomis, linais, protėvių garbintais medžiais ir kt.

Mokinių paprašėme išvardyti, kokius jie žino paukščius bei kitus gyvūnus, kurie yra minimi dainose, šokiuose, rateliuose, žaidimuose. Jie nurodė net 27 gyvūnų rūšis! Dažniausiai minimi buvo gegutė – 27 kartus; kiškis – 27 kartus; bitė – 21 kartą; žvirblis – 17

kartų; oželis – 14 kartų; avelės – 11 kartų; voverė – 9 kartus, žuvėdra – 7 kartus. Augalų, apdainuojamų dainose, šokiuose, rateliuose, žaidimuose, mokiniai nurodė mažiau – 22 rūšis. Čia dažniausiai minimi buvo ąžuolas – 17 kartų; rasakila – 17 kartų; linas – 17 kartų; rūta – 15 kartų, aviža – 12 kartų.

Į klausimą „Ar dainos, šokiai, žaidimai apie gamtą yra naudingi mokantis gamtos?“ teigiamai atsakė 62% mokinių.

Mokinių klausėme, kokią įtaką dainos, šokiai, žaidimai apie gamtą daro mokantis gamtos. 48% mokinių atsakė, jog žadina norą apdainuojamais objektais domėtis daugiau. 42% mokinių nurodė, jog gamtos pamokos tampa įdomesnės, kai kalbama apie iš dainos ar šokio jau pažįstamą gyvūną ar augalą ir 11% – kad pagilina jau turimas gamtos žinias.

Į klausimą „Ar dainos, šokiai, žaidimai apie gamtą skatina daryti gerus darbus jos labui?“ teigiamai atsakė 38% mokinių. Mokinių klausėme, ką jie siūlo daryti, kad vaikai gamtoje tinkamai elgtųsi, nedarytų žalos jai, bet dargi globotų gyvąją gamtą. Pasiūlymų sulaukėme įvairių: dažniau vesti ne tik gamtos, bet ir kitų dalykų pamokas gamtoje, daryti įvairius bandymus, bausti blogai besielgiančius piktadarius. Kelia susirūpinimą, jog pamokose nepakankamai ugdoma pagarba gyvybei arba tas ugdymas neduoda norimų rezultatų. Nors mokiniams ir patinka grožėtis gamta, bet jie nerodo pastangų ja rūpintis. O juk pagarbos gyvybei ugdymas yra svarbus ne tik dorinio, gamtamokslinio, bet ir meninio bei kitų sričių ugdymo tikslas.

Mūsų dėmesį patraukė mokinių siūlymas leisti vaikams patiems pabūti gyvūnų „kai-lyje“, kad jie bent išivaizduojamai išgyventų tai, ką išgyvena gyvi padarėliai. Atsižvelgdamos į mokinių siūlymus, suorganizavome integruotą gamtos, tikybos, muzikos ir šokio pamoką „Padėk paukščiui, žvėriui, medžiui...“ Pamokos tikslas – ugdyti mokinių pagarbą bet kokiai gyvybei Žemėje ir skatinti ja rūpintis. Mokinius suskirstėme į grupes ir kiekvienai grupei skyrėme užduotį: įsijausti bei meninės raiškos elementais (vaidinimu, judesiais, pantonima, daina) pavaizduoti gyvosios gamtos išgyvenimus santykiuose su žmonėmis. Atskiros grupelės vaizdavo, kaip jaučiasi žiemą paukšteliai, žvėreliai, ką mums norėtų pasakyti žuvytė, gyvenanti Nevėžio vandenyje, ką išgyvena gamta, kai joje lankosi poilsiautojai. Net graudu buvo žiūrėti, kaip tikroviškai mokiniai vaidino stirną, snukučiu knisančią sniegą ir ieškančią pernykštės žolės kąsnio, kiškutį, įbridusį iki kelių sniegan ir nebegalintį bėgti ieškoti maisto, iš bado kaukiantį, sušalusį ir užkimusį vilką, alkanus paukštelius prie tuščių lesyklų, šiukšlinoje ir teršalų pripiltoje upėje dūstančias žuvytes. Labai tikroviškai suaugusiųjų gyvenimą atspindėjo mokiniai, vaidinę gamtoje apsilankiusius poilsiautojus: vaitojo poilsiautojų laužui kertamas jaunas medelis, miškas duso nuo juodų deginamų padangų dūmų, žolytė aikčiojo nuo skaudžių alaus skardinių dūrių. Tokios pamokos rezultatas akivaizdus – jau kitą dieną lesykos prie mokyklos buvo pilnos trupinių, o ir žvėreliams miškelyje padėta lauktuvių. Pamoka buvo labai veiksminga ir pranoko visus mūsų lūkesčius.

Mokinių kūrybiškumas atsiskleidžia veikloje, kuri ugdo savarankiškumą, pasitikėjimą. Siekdamas sudaryti sąlygas mokiniams įvairiapusiškai atsiskleisti, 2009 m. pavasarį vykdėme integruotą gamtos, muzikos ir šokio projektą „Paukščiai – pavasario darbų pranašai“, kuriame dalyvavo MKSC maironiečių bei meninės raiškos būrelių mokiniai. Jame buvo analizuojami žmogaus ir gamtos santykiai, ugdoma pagarba gyvybei, bendraujama su

senoliais. Pastebėjome, kad šio projekto vykdymo metu pagerėjo netgi mokinių tarpasmeniniai santykiai, nes mokinius suvienijo darbas ir rūpesčiai bendro tikslo labui. O bendravimas su senoliais buvo naudingas ne tik mokiniams, bet pradžiugino ir senolius, kai šie turėjo galimybę pabendrauti ir perduoti savo patirtį jaunesiems, ko ypač trūksta mūsų laikais.

Meninio ugdymo pagrindu gimė projektas „Bitė – doros ir darbštumo simbolis“. Po šokių pamokos atėję į gamtos pamoką, mokiniai ėmė mokytojos klausinėti, kaip bitutės renka medų. Mokytoja papasakojo, tačiau pasiūlė pasidomėti daugiau, paklausinėti tėvų ir senelių, pažįstamų bitininkų. Taip gražiai bendraujant trims kartoms, bendradarbiaujant gamtos, muzikos ir šokių mokytojoms bei MKSC būrelių vadovėms, įgyvendinome solidų projektą, kurį negėda buvo pristatyti Lietuvos jaunųjų gamtininkų centre.

Integracijos pagrindu sukaupia meilės gimtojo krašto gamtai, šokiui ir dainai patirti vaikai mielai dalijasi su kitais. Bendrus projektus pristatėme mokykloje, gyvenvietės bendruomenės namuose, rajono mokinių kūrybos ir sporto centre bei kituose renginiuose.

Apibendrinimas

Iš mokinių apklausos rezultatų bei nuveiktų darbų galime teigti, kad tiek formalus šokio ir muzikos ugdymas, tiek neformaliojo ugdymo maironėčių bei meninės raiškos būrelių užsiėmimai daro įtaką mokinių gamtamokslinės kompetencijos plėtotei: žadina norą domėtis gamta, ugdo pagarbą jai, praplečia jau turimas gamtos žinias. Pastebėjome, kad ryšys tarp gamtos, šokio ir muzikos yra abipusis: ne tik šokis ir muzika padeda mokantis gamtos, bet ir gamtos pamokose aptarti objektai paskatina mokinius kūrybiškiau atsiskleisti šokio bei muzikos pamokose bei neformaliojo ugdymo užsiėmimuose. Tikimės, kad mūsų bendromis pastangomis į vaikų širdis beriamas sėkla subrandins gražių vaisių.

Summary

INTEGRATION OF ARTS INTO NATURAL SCIENCE COMPETENCE IN EDUCATION PROCESS

Aldona Klebonaite, Dainora Vensloviene, Vida Nuobariene

Panevezys district Dembavos Basic School

A research has been carried on with the purpose to find out the influence of dance, music and other arts lessons in the process of teaching pupils natural science subjects.

The method of the research was questioning. The result was stunning obviously. Dance and music lessons stimulate pupils to be interested in nature, to be friendly to nature. As most pupils are interested in animals, they are also stimulated to be interested in plants during dance and music lessons. It was found out that pupils are especially interested in those plants which are important in our ethnic culture such as rue, myrtle, flax, as these plants were worshipped by our ancestors.

An integrated lesson of natural science, religion, music and dance „Help the birds, the animals, the trees...“ was given to pupils. The aim of the lesson was to educate pupils to respect all kinds of life forms on our Earth. Pupils were divided into groups and each group was given a task. The task was to feel beauty of nature and to imitate various processes of live nature using expres-

sions of arts. The success of the lesson was visually evident because the boxes for feeding birds around the school suddenly became full of bread crumbs and seeds. Pupils also brought vegetables for the animals in the forest.

The relationship between science, music and dance lessons is evident. Not only does dance and music lessons help pupils study science but also topics discussed in science lessons stimulate pupils open themselves creatively in music and dance lessons. We hope that our effort encouraged pupils to love nature and will give results in the future.

Key words: art education, natural science competence, integration.

EKSKURSIJŲ METODO PANAUDOJIMAS STIPRINTI MOKINIŲ MOKYMO MOTYVACIJĄ

Irma Krivickienė

Kėdainių r. Šėtos gimnazija

El. paštas: kirma45@gmail.com

*Jei kalbėjimas būtų mokymas, mes visi būtume tokie protingi,
kad vargiai tai pakeltume. (R. F. Mager)*

Šiandien tiek visuomenėje, tiek mokykloje vyksta esminiai pokyčiai. Keičiasi požiūris į mokinį, mokymo, mokymosi metodus, bendruomenės narių santykius, mokyklos kultūros sampratą, mokyklos vadybą (Jonaitienė, Pudžvelienė, 2006). Viena svarbiausių švietimo kaitos sąlygų – naujų pedagoginių darbo formų paieška, kūrybiškas naujų edukacinių idėjų įgyvendinimas mokykloje (Želvys, 2003). Pastaruoju metu susiduriame su vis mažėjančia mokinių mokymosi motyvacija. Šis reiškinys vyksta visose Lietuvos mokyklose. Turime ieškoti priežasčių, kodėl taip atsitiko, ir imtis būdų, kaip jas pašalinti. Geoff Petty savo knygoje „Šiuolaikinis mokymas“ kaip vieną iš motyvaciją skatinančių veiksnių nurodo mokymo proceso pajavairinimą: videofilmų demonstravimą, kitokią mokymosi veiklą, vykimą į ekskursijas.

Vienas iš mokymosi motyvaciją stiprinančių veiksnių yra ekskursijų metodas. Pirmiausia tai ne įprasta kasdieninė pamoka, vykstanti klasėje. Be to, tokiu būdu galima sužadinti mokinių susidomėjimą, nes jie pamato teorinių žinių pritaikymo praktikoje pavyzdžius. Mokomasis dalykas priartinamas prie kasdienybės, nes gaminama produkcija plačiai naudojama ir mokiniai su tuo susiduria buityje. Mokomosios ekskursijos būna įvairių tipų: supažindinimo su nauju dalyku pagal mokymo programą, išmuktų dalykų įtvirtinimo, apžvalginės, kompleksinės (Jovaiša, 1993). L. Jovaiša (2001), aptardamas ugdymo formas, ekskursijas priskiria prie rodomųjų ir veikdinamųjų ugdymo formų. Jos efektyvios tik tada, kai akcentuojami tikslai, uždaviniai, kreipiamas dėmesys į objektus, kurie turi ugdomosios reikšmės. Esu vykususi su mokiniais į Ignalinos atominę elektrinę, Kauno stiklo fabriką, Farmacijos muziejų Kaune. Stengiausi ekskursijas susieti su mokomąja medžiaga, tačiau